

Protocol Veilig Publieke Taak politieke ambtsdragers Veenendaal

1. Introductie

Als volksvertegenwoordiger of bestuurder zet je je in voor het algemeen belang. Je bent zichtbaar, aanspreekbaar en hebt een publieke taak. Juist daarom is het van groot belang dat je dit werk veilig en vrij kunt uitvoeren. Zonder gehinderd te worden door agressie, intimidatie of bedreiging. Of dat nu online of offline gebeurt.

Dit protocol beschrijft hoe de gemeente Veenendaal omgaat met agressie en intimidatie van buitenaf, gericht op (schaduw-)raadsleden, wethouders en burgemeester. Het biedt handelingsperspectief, maakt duidelijk welke ondersteuning beschikbaar is en draagt daarmee bij aan een bestuurlijke werkomgeving waarin sociale veiligheid vanzelfsprekend is.

We noemen dit onderdeel van veilig werken en weerbaar bestuur de Veilige Publieke Taak: het recht en de norm van mensen in publieke functies om hun werk te kunnen doen, zonder angst voor persoonlijke aanvallen of druk. Een weerbaar bestuur begint bij een veilige positie van iedereen die verantwoordelijkheid draagt. Bescherming tegen grensoverschrijdende bejegening van politieke ambtsdragers is daarbij van belang.

2. De Veense norm

In onze gemeente vinden we het belangrijk dat iedereen met een publieke taak het werk veilig, vrij en met open vizier kan doen. Dat vraagt niet alleen om duidelijke afspraken over wat te doen bij incidenten, maar ook om een gedeelde norm. Hoe willen we in onze lokale democratie met elkaar omgaan?

We spreken daarom met elkaar af dat we grensoverschrijdende bejegening zoals intimidatie, bedreiging of agressie, gericht op politieke ambtsdragers, niet normaal vinden en niet accepteren. Niet in de raadszaal, niet op straat en niet op sociale media. Sociale veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Die ligt bij bestuurders en raadsleden, maar ook bij politieke partijen, het college en de griffie. We dragen allemaal bij aan een bestuurscultuur en werkomgeving waarin respect, steun en begrenzing vanzelfsprekend zijn. Door ons hier actief aan te committeren, geven we invulling aan weerbaar en waardig lokaal bestuur. De Veense uitgangspunten hierbij zijn:

- Geen tolerantie voor agressie of intimidatie. Dreiging, bedreiging en grensoverschrijdend gedrag zijn onacceptabel – offline én online. Emotie mag, agressie of intimidatie niet.
- Zichtbaarheid vraagt bescherming. Bestuurders en raadsleden mogen hun werk zichtbaar en benaderbaar doen, zonder angst voor persoonlijke aanvallen.
- Steun en solidariteit. We spreken ons uit en staan naast collega's die te maken krijgen met agressie of intimidatie.
- Iedereen heeft een rol. Politieke partijen, de gemeentelijke organisatie, de raad en het college dragen allemaal een verantwoordelijkheid voor sociale veiligheid.
- Handelen bij incidenten. Er is duidelijkheid over wat te doen bij incidenten, wie aanspreekpunt is en welke ondersteuning beschikbaar is. Er wordt een eenduidige en effectieve aanpak van agressie en geweld gehanteerd.
- Leren en ontwikkelen. We stimuleren reflectie en gesprek over weerbaarheid, grensoverschrijdende bejegening en sociale veiligheid.

In het verlengde van de Veense norm onderschrijven we het Manifest Weerbaar Bestuur in de provincie Utrecht en committeren we ons ook aan die uitgangspunten en ambities zoals vastgelegd door de alle aangesloten partijen.

3. Wat kan een politiek ambtsdrager tegenkomen?

Agressie, intimidatie en bedreiging kunnen verschillende vormen aannemen. Het is niet altijd zichtbaar of voorspelbaar waar grensoverschrijdende bejegening begint. Het wordt soms ook gebagatelliseerd of als onderdeel van het vak gezien. Toch kunnen de gevolgen groot zijn – persoonlijk en bestuurlijk. Onderstaande voorbeelden laten zien hoe het eruit kan zien, online én offline.

Raadsleden Montferland bekogeld met vuurwerk

In december 2024 werden raadsleden van de gemeente Montferland bekogeld met vuurwerk voorafgaand aan een raadsvergadering. Een raadslid verklaarde: "Ik zei 'duiken, duiken, wegwezen' tegen mijn collega." Beide ondervonden fysieke klachten door het incident.
Bron: <https://nos.nl/artikel/2546890-geschrokken-reacties-na-vuurwerkbekogeling-raadsleden>

Wethouder Ooststellingwerf verhuist vanwege bedreigingen

Wethouder Gerben But van de gemeente Ooststellingwerf besloot in juli 2024 te verhuizen naar een andere gemeente vanwege aanhoudende bedreigingen, onder andere gerelateerd aan zijn standpunt over de komst van de wolf. Hij gaf aan: "Het tast me aan in mijn functioneren, het gaat onder je huid zitten."
Bron: <https://nos.nl/artikel/2528083-friese-wethouder-verhuist-vanwege-bedreigingen>

Burgemeester Gorinchem op de markt bedreigd met de dood

In november 2023 werd burgemeester Reinie Melissant van Gorinchem op de weekmarkt met de dood bedreigd door een 62-jarige inwoner. De man riep onder andere "de kogels komen". Eerder dat jaar had dezelfde man haar ook al bedreigd bij haar huis.
Bron: <https://nos.nl/artikel/2497065-burgemeester-gorinchem-op-de-markt-bedreigd-met-de-dood>

Het ABCD-model kan helpen grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken en te herkennen. En de ernst ervan in te schatten. Dat verschilt per situatie, persoon en context. Het kan bovendien klein beginnen (A- en/of B-gedrag) en uitgroeien tot situaties die we niet meer tolereren.

A-gedrag:	B-gedrag:	C-gedrag:	D-gedrag
Zeuren Begrip vragen Uitzondering vragen	Kritiek op regels Kritiek op organisatie Kritiek op beleid Kritiek op politiek	Schelden Treiteren Pesten Vernedert Schreeuwen Beledigen Vals beschuldigen = <i>Agressie Begrenzen & melden!</i>	Fysiek geweld Dreigen met geweld (verbaal, schriftelijk) Intimidatie = <i>Agressie Contact direct verbreken & melden!</i>

4. Handelingsperspectief: op het moment zelf

Een situatie waarin sprake is van grensoverschrijdende bejegening kan je overvallen en plotseling plaatsvinden. Juist dan is het helpend om te weten welke stappen je kunt zetten en wat je ook op het moment zelf kunt doen om jezelf te beschermen, grenzen aan te geven en hulp in te schakelen. Want hoe je op dat moment handelt, maakt uit. Voor jezelf én voor de norm die we met elkaar stellen.

Offline/ fysiek (bijvoorbeeld in de wijk of bij een bijeenkomst):

- Blijft rustig en professioneel. Reageer niet op de emotie van de ander.
- Stel grenzen. Zeg duidelijk en rustig dat je niet op deze manier aangesproken wilt worden.
- Verlaat de situatie als het onveilig voelt. Veiligheid gaat altijd voor. Je mag een gesprek beëindigen.
- Schakel hulp in. Vraag om bijstand van een collega, bode, beveiliging of aanwezige ambtenaar.
- Observeer bewust. Let op kenmerken van de persoon, gedrag en omgeving. Dit helpt bij melding of aangifte. Gebruik daarvoor de zeven W's (wie, wat, waar, wanneer, waarmee, op welke wijze, waarom). Maak eventueel foto's (van de situatie, schade en/of verwondingen) en vraag eventueel camerabeelden op.
-

Online (bijvoorbeeld via social media, e-mails of apps):

- Reageer niet in de emotie. Antwoord liever niet direct.
- Maak een screenshot. Bewaar bewijsmateriaal van bedreigende of grensoverschrijdende berichten en/of foto's en video's.
- Blokkeer of rapporteer de afzender. Gebruik de meld- en blokkeeropties van het platform.
- Deel het. Bespreek het met je fractie, de griffie, burgemeester of vertrouwenspersoon. Je hoeft dit niet alleen op te lossen.

Preventieve tips (om voorbereid te zijn):

- Ken je aanspreekpunten. Weet wie je kunt benaderen bij incidenten.
- Zorg voor bewustzijn in je fractie, de raad en in het college. Spreek met elkaar af hoe jullie elkaar steunen bij incidenten.
- Let op je digitale veiligheid. Gebruik sterke wachtwoorden, overweeg aparte accounts voor je politieke werk.
- Beperk privé-informatie online. Denk na over wat je deelt op social media.

Wanneer een situatie van grensoverschrijdende bejegening van een politiek ambtsdrager door iemand van buiten de organisatie zich voordoet rondom of tijdens een raads- of commissievergadering bieden het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van Veenendaal, verordening op de raadscommissies Veenendaal en het handelingskader verstoren raads- en commis-

sievergadering van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters (NGB) een basis voor handelingsperspectief. Dat ziet er in de praktijk als volgt uit:

- Als sprake is van een incident tijdens een raads- of commissievergadering dan is de handelwijze dat de voorzitter de vergadering schorst en degene(n) die de orde verstoort/verstoren verzoekt de ruimte te verlaten.
- Als dit geweigerd wordt, zal de voorzitter dit nog tweemaal doen. Na drie vorderingen is er sprake van lokaalvredebreuk (art. 139 WvSr) of een misdrijf tegen de openbare orde (art. 144 WvSr).
- Dan wordt in overleg met de beveiliging de politie gebeld. De aanwezigen passen geen fysieke maatregelen toe om personen uit de ruimte of het gebouw te verwijderen, maar laten dit over aan de politie. Alleen bij fysieke agressie naar een deelnemer of bezoeker van een vergadering is het toegestaan fysieke maatregelen toe te passen om de persoon in kwestie te ontzetten en/of te beschermen.
- Tijdens een ordeverstoring wordt de livestream van de vergadering stopgezet.
- De voorzitter besluit in samenspraak met de griffier tot het doen van aangifte van de ordeverstoring.

5. Handelingsperspectief: melding en opvolging

In Veenendaal staan we voor een Veilige Publieke Taak. Maak je als politiek ambtsdrager een situatie mee met iemand van buiten de organisatie waarin je grens wordt overschreden (of twijfel je hierover)? Maak dit dan altijd bespreekbaar binnen de gemeente. Het ABCD-model kan hierbij helpen. Meld het altijd. Zo bepalen we de norm en dragen we uit wat we accepteren en waar de grens ligt. Bovendien vergroten we zo ook de meldingsbereidheid. Door te melden, help je niet alleen jezelf, maar ook collega's die in de toekomst met dezelfde persoon of het hetzelfde gedrag te maken kunnen krijgen.

Melding maken en de opvolging daarop ziet er als volgt uit:

1. Melding doen

Maak altijd melding van de gebeurtenis:

- Gemeenteraadsleden en schaduw-raadsleden doen dat bij de burgemeester of griffier;
- Collegeleden bij de burgemeester of gemeentesecretaris.

Denk ook aan bespreking met collega's binnen de fractie of binnen de raad.

Vanuit de gezamenlijke norm gaan we naast degene staan die te maken heeft gehad met grensoverschrijdende bejegening.

2. Bespreking en het bepalen van de opvolging

We bespreken met welk gedrag je te maken hebt gehad en bepalen gezamenlijk welke opvolging passend en wenselijk is. Afhankelijk van de situatie zijn er verschillende mogelijkheden, zoals:

- Een stopbrief aan of orde-/ stopgesprek met de agressor;
 - Bestuurlijke waarschuwingen, maatregelen of ontzeggingen (zoals bijvoorbeeld het ontzeggen van de toegang tot de raadszaal);
 - Notice en Takedown-procedure (Procedure waarbij een (internet)gebruikers content die volgens hen inbreuk maakt op hun rechten kunnen melden bij de provider of eigenaar van de website of het platform waar deze content op staat. De provider of eigenaar die de melding ontvangt moet de content verwijderen of de toegang ertoe blokkeren, tenzij hij aantoont dat de content legitiem is.
) , bestuursrechtelijk optreden via de Autoriteit Persoonsgegevens of civielrechtelijk optreden i.r.t. de AVG in geval van lasterlijke uitspraken online;
 - Veiligheidsmaatregelen vanuit de gemeente (zoals bijvoorbeeld een risico-inschatting of veiligheidsscan);
 - De politie inschakelen voor advies of een interventie gericht op veiligheid melder/slachtoffer;
 - De politie inschakelen voor een interventie gericht op de agressor (zoals bijvoorbeeld een stopgesprek);
 - Een melding of aangifte doen bij politie.
- Meer informatie over het doen van aangifte is op de volgende pagina opgenomen.

3. Uitvoering en ondersteuning

Afhankelijk van de gekozen opvolging wordt in overleg bepaald wie de verdere begeleiding, coördinatie en/of monitoring van de voortgang van jouw melding en het proces op zich neemt. Dit kan de burgemeester of griffier zijn, maar ook een aangewezen ambtenaar of specialist binnen de organisatie.

Communicatie over meldingen vindt plaats onder regie van de burgemeester, in afstemming met melder en eventueel andere betrokkenen.

In elke fase is voor politieke ambtsdragers ook (externe) ondersteuning mogelijk vanuit het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur of vanuit Slachtofferhulp.

Meer informatie over de ondersteuningsmogelijkheden:
Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur | Netwerk Weerbaar Bestuur
Folder ondersteuningsaanbod VPT van Slachtofferhulp NL

4. Nazorg

De impact van een incident kan groot zijn en daarom wordt door de burgemeester of griffier altijd nazorg aangeboden. De invulling hiervan is maatwerk en gebeurt in overleg. Er wordt samen gekeken wat wenselijk is.

Meer informatie over aangifte doen bij de politie:

Het verschil tussen een melding en aangifte:

Melding: je brengt een incident onder de aandacht van de politie. Dit wordt genoteerd en vastgelegd in een dossier, maar leidt niet automatisch tot onderzoek of vervolging.

Aangifte: Je doet officieel verslag van een strafbaar feit met als doel dat de politie een onderzoek start en het OM mogelijk vervolgt.

Niet alle vervelende situaties zijn automatisch strafbaar.
De politie kan helpen beoordelen of er sprake is van een strafbaar feit.

Twijfel je? Laat je adviseren. Je kunt met de politie in gesprek om te bepalen of aangifte passend is. De burgemeester of griffier kan je hierbij ondersteunen.

Wie doet wat?

- > Aangifte wordt meestal gedaan door de politiek ambtsdrager of bestuurder zelf.
- > In bepaalde gevallen kan gezamenlijk besloten worden dat de organisatie als 'werkgever' aangifte doet. We bespreken met elkaar wie welke stap zet.

Wat neem je mee?

- > Datum, tijd en plaats van het incident of voorval.
- > Naam of signalement van de dader(s), indien bekend.
- > Screenshots, mails, geluidsopnamen of video's.
- > Mogelijke getuigen of collega's die erbij waren.
- > Beschrijving van wat er is gebeurd en gezegd, zo feitelijk mogelijk.

Praktische tips:

- > Wacht niet te lang. Hoe sneller je melding of aangifte doet, hoe sterker je zaak meestal is.
- > Sla digitaal bewijsmateriaal direct op. Verwijder niets, ook niet op social media. Betrek hier eventueel een informatiedeskundige bij, om snel eventuele metadata (zoals IP-adres afzender/dader) veilig te stellen.
- > De politie en het OM geven agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak hoge prioriteit. De politie moet aan de aangifte de VPT-code (VPT = Veilige Publieke Taak) toekennen. Vraag hierom tijdens de aangifte.
- > Neem eventueel iemand mee voor steun, zoals een collega of griffier.

6. Ter afsluiting

De aanpak van agressie en intimidatie tegen politieke ambtsdragers vraagt om meer dan alleen een protocol. Het vraagt om voortdurende aandacht, gesprek en eigenaarschap. Dit document biedt daarvoor het fundament. Het is bedoeld als praktische steun én gezamenlijke afspraak. We kunnen niet alle spanningen uit het publieke domein wegnemen. Wel kunnen we zorgen voor duidelijke grenzen, herkenbare steun en gedeeld normbesef.

Op voorstel van de burgemeester en griffier maakt de gemeenteraad afspraken over de periodieke bespreking van het onderwerp weerbaar bestuur in het algemeen en van de Veilig Publieke Taak voor politieke ambtsdragers in het bijzonder. Hetzelfde geldt voor het college. We reflecteren periodiek de ervaringen met dit protocol, zodat we kunnen blijven leren van de praktijk. Waar nodig wordt de aanpak bijgesteld om effectief, zorgvuldig en ondersteunend te blijven.